

Vreemde vogels

Erik de Waard

Inmiddels loop ik een aantal jaar mee in de wondere wereld van de vogelaar. Ze zijn er in alle soorten, maten en gradaties. Ik kom ze tegen in het veld, ik kom ze tegen in mijzelf. Ik geef een impressie van de belangrijkste typen aan de hand van concrete situaties.

Via Waarneming.nl wordt een Steppekievit gemeld in de buurt van Ede. Ik wacht een dag en wanneer hij de volgende dag opnieuw wordt gemeld besluit ik naar de plek toe te gaan. Daar hebben zich inmiddels vele tientallen vogelaars verzameld vanuit het hele land en ik hoor zelfs Engels, Duits en Scandinavisch spreken.

Foto. Steppekievit, temidden van Spreeuwen en Kievit, Veenendaal, 17 maart 2007 (Erik de Waard)

Het voordeel van 'twitchen' (het scoren van zeldzame vogels om aan je lijst toe te kunnen voegen) is dat je maar hoeft aan te sluiten in de rij. De vogel, hoe verborgen en ver weg ook, is allang door anderen ontdekt en er zijn altijd mensen die bereid zijn het stipje achter dat polletje links van de tweede boom voor de boerderij achter de sloot aan te wijzen. En mocht de vogel opvliegen en uit het zicht verdwijnen dan zijn er getrainde vogelaars die hem zo weer ergens anders hebben opgepikt en via hun mobiele telefoon anderen op de hoogte brengen. Iedereen loopt in versnelde pas naar de auto en in vliegende vaart gaat het naar de

nieuwe plek. Nadeel van een grote concentratie vogelaars bijeen is de enorme drukte. En helemaal ongevaarlijk is het niet met al die geparkeerde auto's in de berm van een doorgaande polderweg. Menige automobilist ergert zich en laat dat al toeterend horen. De bewoner op wiens terrein de zeldzaamheid is neergestreken vindt het in het begin nog interessant, maar dat verandert na enkele dagen wanneer mensen zonder te vragen je terrein oplopen. Want een zeldzame vogel in de kijker doet fatsoensnormen vervagen. En je moet wel opgewassen zijn tegen de stoere verhalen over superwaarnemingen die per opbod over de weg vliegen. Je hebt een algemene soortenlijst, een jaarlijst, een regiolijs, een fenologielijst. Ik weet dat er vogelaars zijn die zich zeer laatdunkend over deze tak van vogelen uitlaten. 'Laten ze postzegels gaan verzamelen. Dat kun je nog thuis doen ook en ben je niemand tot last'. Twitchers zijn net een reizend circus, want bij een volgende waarneming van een zeldzame vogel kom je dezelfde mensen tegen.

Foto. Twitchers bij Blauwstaart, Zandvoort, 4 januari 2007 (Albert de Jong)

Dan is er de vogelfotograaf. Een geheel andere manier van vogelen. Het gaat hem niet om zoveel mogelijk vogels te zien, maar om die ene te vereeuwigen. Hij is erg gebrand op rust, het vroege ochtendlicht, de avondzon, het liefst half bewolkt weer om geen foto's met hard licht te krijgen. Wind is zijn grote vijand. Hij heeft een studie gemaakt van het gedrag van de te fotograferen vogel en kent zijn favoriete verblijfplaatsen. Uren zit hij op één plek en wacht op het moment dat de vogel terugkeert naar hetzelfde takje dat zo mooi uitkomt tegen die

rustige achtergrond. En net op het moment dat hij wil afdrukken voor de foto die hem eeuwige roem zal verschaffen komt een hond blaffend en kwispelend de rust verstoren. Weg vogel. Een korte vloek . . . en het wachten begint opnieuw. De fotograaf laaft zich aan de foto's op Birdpix en Digiscooppix. En wanneer hij de moed heeft zelf een foto in te sturen die wordt toegelaten tot het hoofdalbum wacht hij op bemoedigend, kritisch doch opbouwend

Foto. Vogelfotograaf en Roodkeelduiker, Rijnsburg, 18 februari 2007 (Erik de Waard) commentaar.

Soms treffen de fotograaf en de soortenjager elkaar op dezelfde plek en dan is het oppassen. Zo was ik in alle vroegte op 19 juni naar Oss gereden omdat er een invasie was gemeld van Vale Gieren. Maar liefst 41 Gieren waren neergestreken in de directe omgeving van Oss. Ik stond aan de Kreuzenbeemstraat ten oosten van Oss waar een elftal Vale Gieren in een boom de nacht had doorgebracht, wachtend op een beetje thermiek om hun zoektocht naar voedsel voort te kunnen zetten. Verderop zagen wij een stel vogelaars met camera's die langzaam maar zeker oprukten naar een boom waar twee Gieren zaten. Het gemopper in onze groep ging over in schelden. 'Waar zijn ze mee bezig? Hoe dicht gaan ze die boom naderen? Alleen voor het plaatje een vogel opjagen. Ja hoor, daar gaat ie. Jullie worden bedankt, stelletje stommelingen.' En ik dacht bij mezelf: wat had ik graag bij die fotografen gestaan. Ik durfde dat niet hardop te zeggen, want de stemming was ronduit vijandig. Later komen de groepen samen en wordt met geen woord gerept over het opdringerige gedrag van de fotografen, maar een ieder denkt het zijne (ik gebruik bewust steeds de mannelijke vorm want vogels kijken is een echte mannsport; minder dan een kwart is vrouw; dus maatschappelijk gezien is er nog veel werk aan de winkel).

De teller is degene die inventariseert. Het zijn mensen die ook met lijstjes in hun hoofd zitten, maar dan op een andere manier dan de soortenjager. De trekteller zit op vaste tijden (soms

Foto. Roofvogeltrektellers bij de Eltenberg, 17 augustus 2001 (Olaf Klaassen)

dagelijks) op een telpost om voorbij trekkende vogels op papier te vangen en in kaart te brengen. Dat kan heel enerverend zijn, maar er kunnen ook uren voorbijgaan zonder dat er ook maar één (roof)vogel over komt vliegen. Plaats nemen op een landelijk bekende trektelpost laat zien dat de plaatsen niet vrij zijn. Daar gelden hiërarchische verhoudingen. De meest ervaren teller zit op de beste plek.

Een andere vorm van tellen gaat ervan uit dat je de vogels niet voorbij laat komen maar zelf opzoekt. Degene die inventariseert neemt een gebied onder zijn hoede en noteert van de aanwezige vogels of er sprake is van een territorium en dus mogelijk een broedgeval. Daarnaast zijn er ook wintertellers. Zij rijden langs rivieren en plassen en tellen de aanwezige ganzen en eenden. Alle tellers geven hun gegevens door aan coördinatoren die ze in de computer invoeren en zo wordt er gezocht naar verbanden en ontwikkelingen (vooruitgang, achteruitgang, stabilisatie van een soort). Dit telwerk vereist enorme trouw. Velen doen het reeds tientallen jaren achtereen. De beloning is dat je behoort tot één grote familie, een landelijk netwerk van tellers en dragen zo hun steentje bij aan het beleid dat wordt gemaakt naar aanleiding van hun rapportages. Soms denk ik dat dit type vogelaar mensen zijn met een romantische inborst. Ze verzuchten met een zekere regelmaat: vijf jaar geleden zat hier om de honderd meter een Geelgors, nu geen één meer. Of ze doen het te lang en zijn gedesilluseerd geraakt (vroeger was alles beter). Voor mij is elke vogel er één. Ik denk nog niet in voor- of achteruitgang. En ik hoop dat dat nog lang zo mag blijven.

Heel verschillende types, die elkaar soms het licht in de ogen niet gunnen. Ik verbaas me regelmatig hoe er over elkaar gesproken en geoordeeld wordt.

Waar sta ik zelf? Ik verenig de verschillende types in mijzelf. Wanneer ergens een zeldzame vogel wordt ontdekt die ik nog niet op mijn lijst heb staan slaap ik onrustig. Zal hij er morgen of in het weekend nog zitten? Zal ik er naartoe gaan of hopen dat de vogel in de toekomst ons werkgebied aandoet? Daarnaast kan ik uren op één plek zitten om een vogel te fotograferen en door mijn perfectionistische aard ben ik niet snel tevreden. Dan ga ik terug voor een nieuwe poging. En zonodig nog een keer. Ik ga regelmatig mee met tellingen en merk dat ik vooral gespitst ben op die ene mogelijke Roodhalsgans in plaats van honderden Grauwe Ganzen, één overvliegende Rode Wouw doet mij meer dan tientallen Buizerds in een thermiekbel. Ik vind het heerlijk om regelmatig naar hetzelfde gebied te gaan (voor mij is dat de Jezuietenwaai) en te kijken welke vogels er nu weer zitten. En er zitten landelijk gezien heel bijzondere vogels. Wat te denken van de Grote Karekiet, Roerdomp, Woudaap, Kwak, Visarend, Bokje, Blauwborst, Bosruiter, Waterral, Dodaars, Grauwe Gors, Zwarte Stern, Witwang- en Witvleugelstern. Een hoogtepunt vormen die paar dagen in het najaar dat ik naar Scheveningen of Camperduin ga om met stevige westenwind zeevogels langs de kust te zien trekken. Ja, ik vind het leuk om lijsten bij te houden. De Vale Gier als 300-ste soort in Nederland was voor mij een klein feestje waard. Ik laat mij niet graag in een vogelhokje plaatsten. Vogels kijken biedt veel: er zit een competitie-element in, het is jagen, verzamelen, geduld oefenen, wachten, alert blijven, genieten, geluiden leren onderscheiden. Het is een prachtige en ontspannen bezigheid.